

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк 22 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
бізнесу та сфери обслуговування
30 серпня 2022 р., протокол № 7
Голова Вченої ради

Галина ТАРАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АТРИБУЦІЯ ПАМ'ЯТОК»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 242 «Туризм»
освітньо-професійна програма «Туризмознавство»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Схвалено на засіданні кафедри туризму
та готельно-ресторанної справи
29 серпня 2022 р., протокол № 05
Т.в.о. завідувач кафедри
Галина ТАРАСЮК

Гарант освітньо-професійної
програми
Оксана ОЛІЙНИК

Розробник: кандидат історичних наук, доцент КРУГЛЯК Марина

Житомир
2022– 2023 .р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність 242 «Туризм»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5, самостійної роботи – 10	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		18 год.	6 год.
		Практичні	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33 % аудиторних занять, 67 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми навчання – 11 % аудиторних занять, 89 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів системної уяви про атрибуцію та експертизу рухомих і нерухомих пам'яток України різних типів та історичних періодів; опанування початковими навичками музейної експертизи; ознайомлення із нормативно-правовою базою з охорони культурної спадщини України.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з термінологією та понятійно-категоріальним апаратом дисципліни;
- вивчення сучасних методів і наукових підходів до атрибуції та експертизи рухомих та нерухомих пам'яток;
- опрацювання законодавства України про охорону і збереження культурної спадщини;
- визначення особливостей атрибуції різних типів пам'яток;
- формування у студентів творчого мислення, здатності самостійно здійснювати атрибуцію пам'яток, інтерпретувати її результати.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм»:

ЗК2. Здатність вести професійну діяльність у міжнародному та вітчизняному середовищі.

ЗК4. Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

СК1. Здатність застосовувати у професійній діяльності категорійно-термінологічний апарат, концепції, методи та інструментарій системи наук, що формують науковий базис туризму та рекреації.

СК2. Здатність планувати і виконувати наукові та/або прикладні дослідження у сфері туризму та рекреації.

СК3. Здатність до управління туристичним процесом у публічному секторі, в туристичній дестинації, туристичному підприємстві на різних ієрархічних рівнях.

СК9. Здатність оцінювати територіально-рекреаційний потенціал ринку та попиту на екскурсійні послуги в туристичних дестинаціях.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 242 «Туризм»:

РН1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, критичне осмислення проблем у сфері туризму та рекреації і на межі галузей знань.

РН3. Застосовувати сучасні цифрові технології, методи та інструменти дослідницької та інноваційної діяльності для розв'язання складних задач у сфері туризму та рекреації.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 4

РН13. Проводити дослідницьку роботу з використанням сучасних методик атрибуції та експертизи пам'яток, зокрема розробляти наукові паспорти та експертні висновки на різноманітні об'єкти культурної спадщини.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти атрибуції пам'яток

Тема 1. Вступ. Атрибуція пам'яток як навчальна дисципліна

Поняття про атрибуцію джерела. Атрибуція у філології та мистецтвознавстві. Атрибуція документа. Атрибуція музейного предмета.

Методи атрибуції: знавцева атрибуція, техніко-технологічна експертиза, мистецтвознавчий аналіз, історико-архівні та бібліографічні дослідження, графологічні дослідження.

Напрями атрибуції: атрибуція літературних творів, атрибуція предметів матеріального побуту, атрибуція творів мистецтва тощо.

Тема 2. Наукове комплектування фондів музеїв

Поняття про наукове комплектування. Структура комплектування музейних фондів. Наукова концепція комплектування. Етапи наукового комплектування: підготовчий етап; збирання матеріалів; наукове планування; наукова атрибуція та категоризація пам'яток.

Джерела дослідження. Поняття про історичне джерело. Класифікація історичних джерел (речові, письмові, усні, етнографічні, лінгвістичні (мовні), аудіовізуальні). Класифікація джерел у музеєзнавстві: 1) речові, писемні, нумізматичні, художні, меморіальні, природничо-історичні, науково-технічні; 2) речові, писемні, образотворчі, фонічні, фотоджерела, кіноджерела. Класифікація історичних джерел за Ярославом Калакурою: речові, словесні (вербальні), зображальні, звукові (аудіальні), поведінкові, конвенціональні. Класифікація писемних джерел: документальні, оповідні, періодична преса, джерела особового походження, матеріали конкретно-соціологічних досліджень.

Тема 3. Законодавство України з питань атрибуції пам'яток

Закон України «Про культуру». Положення про Державний реєстр національного культурного надбання, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України. Порядок відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань до Державного реєстру національного культурного надбання. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей». Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України. наказ Міністерства

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 5

культури України «Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей». Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу». Хартія про збереження цифрової спадщини. Закон України «Про охорону культурної спадщини».

Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 1997 р. за № 534 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури і мистецтв, заснованими на державній та комунальній формі власності». Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2011 р. за № 1271 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності».

Змістовий модуль 2. Експертиза музейних колекцій

Тема 4. Експертиза археологічних колекцій музеїв

Археологія як наука, її завдання, методи, основні етапи розвитку. Археологічна періодизація.

Археологічні артефакти різних історичних періодів (студенти обирають один з археологічних періодів – палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, бронзовий вік, ранній залізний вік тощо й розповідає про речові пам'ятки цього періоду).

Закон України «Про охорону археологічної спадщини» (2004).

Інститут археології Національної академії наук України та його діяльність. Дискусія про доцільність існування приватних археологічних музеїв (музеї «Прадавня Аратта-Україна» та «Платар»). Труднощі археологічної атрибуції та музеєфікації.

Тема 5. Експертиза нумізматичних колекцій музеїв

Нумізматики і боністика як науки, їх завдання, методи, основні етапи розвитку. Історія розвитку нумізматики в Україні.

Історія появи монет. Античні монети (драхма, ольвійський дельфін, обол, статер; ас, денарій, солід, сестерцій та ін.). Найвідоміші монети світу (талер, песо, екю, шекель, долар, євро, юань тощо).

Монети і бони України. Історія української гривні. Ювілейні та пам'ятні монети України.

Методика атрибуції монет (за посібником О. Потильчака).

Віртуальні музеї грошей.

Тема 6. Експертиза та музеєфікація зброї

Зброєзнавство як наука, їх завдання, методи, основні етапи розвитку. Історія розвитку зброєзнавства в Україні.

Зброя, історія її появи та еволюція. Класифікація зброї

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 6

Зброя в історичній ретроспективі (скіфська зброя, часів Київської Русі, козацька зброя, зброя ХХ ст.). Сучасна зброя.

Особливості зберігання та атрибуції зброї у музеях. Музеї зброї в Україні і світі.

Тема 7. Експертиза пам'яток меблярського мистецтва

Види і класифікація меблів. З історії меблярства. Меблі в різні історичні епохи – від античності до сьогодення. Визначні мистецькі стилі: бароко, рококо, класицизм, ампір.

Відомі меблеві майстри – Андре Шарль Буль, Анрі Різенер, Томас Чіппендейл, Жермен Бофран, Франсуа Буше, Антуан Ватто. Музеї меблів в Україні і світі.

Тема 8. Експертиза пам'яток образотворчого мистецтва та іконопису

Образотворче мистецтво: сутність, види, стилі, жанри.

Українське образотворче мистецтво. Провідні художники України.

Іконопис: сутність, історія, іконографічні типи. Український іконопис.

Порядок експертизи культурних цінностей (за статтями у списку літератури).

Атрибуція іконопису.

Тема 9. Експертиза та музеєфікація рідкісних книг

Кодикологія та кодикографія як допоміжні (спеціальні) історичні дисципліни.

Рукописна книга: поняття, історія, найвідоміші пам'ятки. Рукописна книга часів Київської Русі (Остромирове євангеліє, Ізборники Святослава). Пересопницьке євангеліє.

Берестяні грамоти та пергамент як матеріали виготовлення книг. Історія паперу. Книгодрукування у світі та в Україні.

Особливості атрибуції рідкісних книг і стародруків.

Тема 10. Експертиза та музеєфікація пам'яток науки і техніки

Поняття наука і техніка. Найважливіші винаходи у світі.

Державний реєстр нерухомих пам'яток України.

Феномен наукових і технічних музеїв.

Атрибуція пам'яток науки і техніки (на конкретному прикладі).

Музеї науки і техніки в Україні і світі (Експериментаніум, м. Київ; Музей технічного прогресу, м. Луцьк; Еврика – музей цікавої науки та техніки, м. Львів, та інші).

Провідні науковці України.

Нобелівська премія та її лауреати в науковій царині.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 7

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти атрибуції пам'яток								
Тема 1. Вступ. Атрибуція пам'яток як навчальна дисципліна	10	2	2	6	10	2		8
Тема 2. Наукове комплектування фондів музеїв	8	2		6	8			8
Тема 3. Законодавство України з питань атрибуції пам'яток	12	2		10	12	2		10
Разом за змістовий модуль 1	30	6	2	22	30	4		26
Змістовий модуль 2. Експертиза музейних колекцій								
Тема 4. Експертиза археологічних колекцій музеїв	8	2	2	4	8		2	6
Тема 5. Експертиза нумізматичних колекцій музеїв	8	2	2	4	8	2		6
Тема 6. Експертиза та музеєфікація зброї	8	2	2	4	8			8
Тема 7. Експертиза пам'яток меблярського мистецтва	8	2	1	5	8			8
Тема 8. Експертиза пам'яток образотворчого мистецтва та іконопису	14	2	1	11	14		2	12
Тема 9. Експертиза та музеєфікація рідкісних книг	6	2	1	3	6			6
Тема 10. Експертиза та музеєфікація пам'яток науки і техніки	8		1	7	8			8
Разом за змістовий модуль 2	60	12	10	38	60	2	4	54
ВСЬОГО	90	18	12	60	90	6	4	80

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 8

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Вступ. Атрибуція пам'яток як навчальна дисципліна	2	–
2	Експертиза археологічних колекцій музеїв	2	2
3	Експертиза нумізматичних колекцій музеїв	2	–
4	Експертиза та музеєфікація зброї	2	–
5	Експертиза пам'яток меблярського мистецтва	1	–
6	Експертиза пам'яток образотворчого мистецтва та іконопису	1	2
7	Експертиза та музеєфікація рідкісних книг	1	–
8	Експертиза та музеєфікація пам'яток науки і техніки	1	–
РАЗОМ		12	4

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Вступ. Атрибуція пам'яток як навчальна дисципліна

1. Відвідайте сайт Наукової бібліотеки України імені В. І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua), розкажіть про її структуру та наукову діяльність. Зокрема, зверніть увагу на роботу Інститутів рукопису, архівознавства, книгознавства.

2. Підготуйте презентацію про цифрові способи збереження культурної спадщини. Відвідайте сайт <https://gwaramedia.com/dosvid-duzhe-czifrovih-rezidenczij-i-ne-tilki/>.

3. Джерела особового походження як носії інформації.

4. Періодична преса як історичне джерело (на прикладі конкретної газети).

Тема 2. Наукове комплектування фондів музеїв

1. Поняття про наукове комплектування.

2. Структура комплектування музейних фондів.

3. Наукова концепція комплектування.

4. Етапи наукового комплектування: підготовчий етап; збирання матеріалів; наукове планування; наукова атрибуція та категоризація пам'яток.

5. Джерела дослідження.

6. Поняття про історичне джерело.

7. Класифікація історичних джерел (речові, письмові, усні, етнографічні, лінгвістичні (мовні), аудіовізуальні).

8. Класифікація джерел у музеєзнавстві: 1) речові, писемні, нумізматичні, художні, меморіальні, природничо-історичні, науково-технічні; 2) речові,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_/ 9

писемні, образотворчі, фонічні, фотоджерела, кіноджерела.

9. Класифікація історичних джерел за Ярославом Калакурою: речові, словесні (вербальні), зображальні, звукові (аудіальні), поведінкові, конвенціональні.

10. Класифікація писемних джерел: документальні, оповідні, періодична преса, джерела особового походження, матеріали конкретно-соціологічних досліджень.

Тема 3. Законодавство України з питань атрибуції пам'яток

1. Закон України «Про культуру».

2. Положення про Державний реєстр національного культурного надбання, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України.

3. Порядок відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань до Державного реєстру національного культурного надбання.

4. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей».

5. Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України.

6. Наказ Міністерства культури України «Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей».

7. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу».

8. Хартія про збереження цифрової спадщини.

9. Закон України «Про охорону культурної спадщини».

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 1997 р. за № 534 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури і мистецтв, заснованими на державній та комунальній формі власності».

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2011 р. за № 1271 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності».

Тема 4. Експертиза археологічних колекцій музеїв

1. Опрацюйте статтю Білас Н. М., Тимець І. В., Целуйко О. П. «Сучасний краєзнавчий музей та археологія: шляхи співпраці та взаємодопомоги» та розкажіть, як здійснюється експертиза археологічних колекцій у комплексних музеях України.

2. Відвідайте сайт Інституту археології Національної академії наук України (<https://iananu.org.ua/>) та розкажіть про його діяльність.

3. Розкажіть про діяльність приватних археологічних музеїв України – «Прадавня Аратта – Україна» та «Платар». Чи оригінальними є представлені в

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. _21_ / 10

музеях колекції? Спираючись на публікації у пресі, дайте оцінку ставлення мистецької громадськості до існування подібних закладів.

4. Трипільська культура в історії України.
5. Дискусія про скіфське золото. Золота пектораль.
6. Збруцький ідол.
7. Авторитет особистості.
8. Особливості роботи керівника і норми його поведінки.

Тема 5. Експертиза нумізматичних колекцій музеїв

1. Відвідайте сайт <https://www.bonistika.net/> та розкажіть про тенденції розвитку боністики на пострадянському просторі.
2. Відвідайте сайт журналу «Нумізматика і фалеристика» (<https://www.numismatics.kiev.ua/>), розкажіть про його структуру. Що цікавого можна знайти на сайті?
3. Віртуальні музеї грошей.
4. Античні монети (драхма, ольвійський дельфін, обол, статер; ас, денарій, солід, сестерцій та ін.).
5. Історія української гривні.
6. Ювілейні та пам'ятні монети України.

Тема 6. Експертиза та музеєфікація зброї

1. Підготуйте виступ про східну зброю. Наведіть приклад битв.
2. Розкажіть про зброю ХХІ ст. Яке місце в цьому рядку посідають хімічна, біологічна та кіберзброя?
3. Музеї зброї в Україні і світі (Музей історії зброї, Запоріжжя; Музей зброї «Арсенал», Львів тощо).
4. Лицарська зброя і турніри.

Тема 7. Експертиза пам'яток меблярського мистецтва

1. Підготуйте виступ про відомих меблевих майстрів. Зверніть увагу на таких авторів, як Андре Шарль Буль, Анрі Різенер, Томас Чіппендейл, Жермен Бофран, Франсуа Буше, Антуан Ватто.
2. Знайдіть інформацію про приклади підробки меблів та антикваріату. Розкажіть, як розрізнити оригінал від підробки.
3. Музеї меблів в Україні і світі.
4. Меблі в музеях України.

Тема 8. Експертиза пам'яток образотворчого мистецтва та іконопису

1. Підготуйте виступ про модернізм та постмодернізм. Зверніть увагу на такі напрями, як імпресіонізм, постімпресіонізм, експресіонізм, абстракціонізм, футуризм, сюрреалізм, кубізм, супрематизм, дадаїзм, поп-арт, оп-арт.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк _21_ / 11

2. Розкажіть про іконопис у ХХІ столітті.
3. Підготуйте презентацію про виставку сучасного мистецтва documenta, яка щоп'ять років проводиться в м. Касселі (Німеччина).
4. Українська архітектура (окремого періоду або найяскравіші представники). Українське (козацьке, мазепинське) бароко.
5. Провідні художні музеї світу (Лувр, Прадо, Метрополітен, Тейт Модерн тощо).
6. Художні музеї України.
7. Іконопис і картини в музеях Житомирщини.

Тема 9. Експертиза та музеєфікація рідкісних книг

1. Розкажіть про рукописну книгу часів Київської Русі. Зверніть увагу на такі пам'ятки, як Остромирове євангеліє, Ізборники Святослава.
2. Відвідайте сайт <https://ukrmanuscript.com/> та розкажіть про проект «Повертаємо в Україну культурну спадщину».
3. Пересопницьке Євангеліє: історія і сучасність.
4. Книгодрукування у світі та в Україні.

Тема 10. Експертиза та музеєфікація пам'яток науки і техніки

1. Розкажіть про пам'ятки науки і техніки місцевого значення – Батьківщина-мати (Київ), Дніпро (станція метро), Міст Метро, Міст Патона, Парк моряків (Київ).
2. Визначте п'ять найважливіших винаходів в Україні /світі та розкажіть історію їхньої появи.
3. Музеї науки і техніки в Україні і світі (Експериментаніум, м. Київ; Музей технічного прогресу, м. Луцьк; Еврика – музей цікавої науки та техніки, м. Львів, та інші).
4. Провідні науковці України.
5. Нобелівська премія та її лауреати в науковій царині.

7. Індивідуальні завдання

1. Поняття про атрибуцію джерела. Атрибуція у філології та мистецтвознавстві. Атрибуція документа. Атрибуція музейного предмета.
2. Методи атрибуції: знавцеві атрибуція, техніко-технологічна експертиза, мистецтвознавчий аналіз, історико-архівні та бібліографічні дослідження, графологічні дослідження.
3. Напрями атрибуції: атрибуція літературних творів, атрибуція предметів матеріального побуту, атрибуція творів мистецтва тощо.
4. Поняття про наукове комплектування. Структура комплектування музейних фондів. Наукова концепція комплектування.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. _21_ / 12

5. Етапи наукового комплектування: підготовчий етап; збирання матеріалів; наукове планування; наукова атрибуція та категоризація пам'яток.

6. Джерела дослідження. Поняття про історичне джерело. Класифікація джерел.

7. Законодавство України з питань атрибуції пам'яток.

8. Археологія як наука, її завдання, методи, основні етапи розвитку. Археологічна періодизація.

9. Археологічні артефакти різних історичних періодів.

10. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» (2004).

11. Інститут археології Національної академії наук України та його діяльність.

12. Дискусія про доцільність існування приватних археологічних музеїв (музеї «Прадавня Аратта-Україна» та «Платар»).

13. Труднощі археологічної атрибуції та музеєфікації.

14. Нумізматика і боністика як науки, їх завдання, методи, основні етапи розвитку. Історія розвитку нумізматики в Україні.

15. Історія появи монет. Античні монети (драхма, ольвійський дельфін, обол, статер; ас, денарій, солід, сестерцій та ін.).

16. Найвідоміші монети світу (талер, песо, екю, шекель, долар, євро, юань тощо).

17. Монети і бони України.

18. Історія української гривні.

19. Ювілейні та пам'ятні монети України.

20. Методика атрибуції монет.

21. Віртуальні музеї грошей.

22. Зброєзнавство як наука, їх завдання, методи, основні етапи розвитку.

23. Історія розвитку зброєзнавства в Україні.

24. Зброя, історія її появи та еволюція. Класифікація зброї

25. Зброя в історичній ретроспективі (скіфська зброя, часів Київської Русі, козацька зброя, зброя ХХ ст.).

26. Сучасна зброя.

27. Особливості зберігання та атрибуції зброї у музеях.

28. Музеї зброї в Україні і світі.

29. Види і класифікація меблів.

30. З історії меблярства. Меблі в різні історичні епохи – від античності до сьогодення.

31. Визначні мистецькі стилі: бароко, рококо, класицизм, ампір.

32. Відомі меблеві майстри – Андре Шарль Буль, Анрі Різенер, Томас Чіппендейл, Жермен Бофран, Франсуа Буше, Антуан Ватто.

33. Музеї меблів в Україні і світі.

34. Образотворче мистецтво: сутність, види, стилі, жанри.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. 21 / 13

35. Українське образотворче мистецтво.
36. Провідні художники України.
37. Іконопис: сутність, історія, іконографічні типи. Український іконопис.
38. Порядок експертизи культурних цінностей.
39. Атрибуція іконопису
40. Кодикологія та кодикографія як допоміжні (спеціальні) історичні дисципліни.
41. Рукописна книга: поняття, історія, найвідоміші пам'ятки.
42. Рукописна книга часів Київської Русі (Остромирове євангеліє, Ізборники Святослава).
43. Пересопницьке євангеліє.
44. Берестяні грамоти та пергамент як матеріали виготовлення книг.
45. Історія паперу.
46. Книгодрукування у світі та в Україні.
47. Особливості атрибуції рідкісних книг і стародруків.
48. Поняття наука і техніка.
49. Найважливіші винаходи у світі.
50. Державний реєстр нерухомих пам'яток України.
51. Феномен наукових і технічних музеїв.
52. Атрибуція пам'яток науки і техніки (на конкретному прикладі).
53. Музеї науки і техніки в Україні і світі (Експериментаніум, м. Київ; Музей технічного прогресу, м. Луцьк; Еврика – музей цікавої науки та техніки, м. Львів, та інші).
54. Провідні науковці України.
55. Провідні науковці світу.
56. Нобелівська премія та її лауреати в науковій царині.

8. Методи навчання

1. Лекція – основний метод проведення занять. Передбачено використання таких видів лекцій: вступна (на першому занятті; викладач розповідає про мету, завдання, об'єкт, предмет, методи вивчення даної навчальної дисципліни, про форми роботи, методи контролю, розподіл балів, систему оцінювання); тематична; оглядова; інформаційна; підсумкова (на останньому занятті).

2. Бесіда – форма спілкування викладача та студента з метою обміну думками, інформацією, почуттями. Застосовується як допоміжний метод навчання на семінарському занятті та на лекції.

3. Наочні методи (ілюстрування, демонстрування) – активно використовуються студентами на семінарських заняттях з метою посилення емоційного та естетичного ефекту при сприйнятті пам'яток культури. Передбачено використання кольорових роздруківок, ілюстрацій з підручників,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. _21_ / 14

енциклопедій, художніх альбомів, перегляд уривків документальних і художніх кінофільмів, інтерв'ю з провідними музеєзнавцями тощо.

4. Практичні методи (реферати, творчі завдання). Ці методи навчання застосовуємо під час проведення семінарських занять. Кожне практичне заняття пропонує перелік тем рефератів і творчих завдань, виконання яких оцінюється бонусними балами.

5. Самостійна робота – прочитання і конспектування навчальної літератури, заучування і повторення навчального матеріалу, підготовка виступу на семінарські заняття, підготовка наукових статей, тез доповіді на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, написання роботи на Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт .

9. Методи контролю

1. Методи усного контролю (індивідуальне і фронтальне усне опитування).
2. Методи письмового контролю (тести, модульні контрольні роботи).

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Залік	Бали
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре	Зараховано	82-89
C			74-81
D	Задовільно	Зараховано	64-73
E			60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F		Не зараховано	0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. 21_ / 15

11. Рекомендована література

Основна література

1. Артюх Т. Н. Діагностика та експертиза коштовностей: підруч. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Альтер-прес, 2003. 458 с.
2. Вступ до музеєзнавства і пам'яткознавства : навч. посіб. / за наук. ред. О. М. Гончарової, С. Ж. Пустовалова. Київ : Вид-во Ліра-К, 2019. 490 с.
3. Індутний В. В. Оцінка культурних цінностей. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 880 с.
4. Історичне джерелознавство: підручник / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, Б. І. Корольков та ін. Київ : Либідь, 2002. 488 с.
5. Калашникова О. Л. Ідентифікація та вартісна оцінка культурних цінностей : навч. посіб. Київ : Вища освіта, 2007. 287 с.
6. Калашникова О. Л. Основи мистецтвознавчої експертизи вартісної оцінки культурних цінностей : підруч. Київ : Знання, 2006. 479 с.
7. Карпов В., Денисюк Ж. Формування мистецьких колекцій. Визначення оціночної вартості музейних предметів : навч. посіб. Київ : НАКККІМ, 2020. 112 с.
8. Методичні рекомендації. Археологічні матеріали: методика польових досліджень, камеральна обробка, науковий опис, облік та зберігання. Біла Церква, 2017. 32 с.
9. Музеї та реставрація у контексті збереження культурної спадщини: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ / редкол.: В. Г. Чернець (голова) та ін. Київ : НАКККІМ, 2016. 240 с.
10. Потильчак О. В. Лабораторний практикум з нумізматичної експертизи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 17 с.
11. Пустовалов С., Бондар І., Кушнар'єв В. Експертиза предметів з археологічних колекцій. Доба каменю та бронзи. Київ : Ліра-К, 2022. 252 с.
12. Спеціальні історичні дисципліни: довідник : навч. посіб. / І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та ін. Київ : Либідь, 2008. 520 с.

Допоміжна література

1. Арустам'ян Ж. Роль архівних документів у атрибуції виробів київського срібляра ХІХ ст. Івана Вінниковського. *Архіви України*. 2000. № 1/3. С. 66–69.
2. Атрибуція та експертиза пам'яток історії та культури [електронний ресурс]: наук.-допом. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2018. 335 назв.
3. Беляєва Л. В., Войченко І. Д. «Кобзар» Т. Г. Шевченка у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: книгознавче та

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. 21_ / 16

бібліографічне дослідження / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2015. 992 с.

4. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек: матеріали Міжнарод. наук. конф. (Київ, 3-5 жовтня 2017 р.)* / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2017. 640 с.

5. Білас Н. М., Тимець І. В., Целуйко О. П. Сучасний краєзнавчий музей та археологія: шляхи співпраці та взаємодопомоги. *Археологія і давня історія України*: зб. наук. пр. Київ : ІА НАН України, 2012. Вип. 9. С. 45–50.

6. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. *Зброєзнавство: правові основи обігу вогнестрільної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ.* Монографія / за ред. проф. П. Д. Біленчука, 2004. 464 с.

7. Білюга А. Д. Кіберзброя: сучасні загрози національній безпеці та шляхи протидії. *Наука і оборона.* 2021. № 2. С. 42–49.

8. Бондар П. Атрибуція пам'ятника А. М. Понінської з Каліновських на Личаківському кладовищі у Львові (у контексті образно-стилістичних особливостей львівської скульптури межі XVIII–XIX ст.). *Вісник Львівської національної академії мистецтв.* 2016. Вип. 28. С. 131–144.

9. Бондарець Є. Дослідження атрибуції ікони Благовіщення Пресвятої Богородиці кінця XVIII – початку XIX ст. у срібному окладі 1865 р. київського майстра І. Вінниковського. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2020. Вип. 34. С. 31–37.

10. Видання роману Ж. Ф. Мармонтеля «Інки, або Знищення держави Перу» з фальшивими вихідними даними: факти, гіпотези, аналіз друкарських особливостей примірників. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.* 2017. Вип. 47. С. 231–244.

11. Винокур І. С., Телегін Д. Я. *Археологія України* : підручник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 480 с.

12. Демиденко О. Інтелектуальна міграція українців на рубежі XX–XXI століть: масштаби та основні характеристики явища. *Історико-політичні проблеми сучасного світу.* 2019. Вип. 39. С. 174–181.

13. Доскалюк В. Досвід атрибуції творів із експозиції Музею мистецтв Прикарпаття. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей.* Київ, 2019. С. 23–26.

14. Дубровіна Л. А. Кодикологія та кодикографія української рукописної книги. Київ : НБУВ, 1992. 262 с.

15. Дубровіна Л., Калініна-Симончук Ю. Наукова атрибуція, опис та експертиза цінності рукописної та книжкової спадщини у законодавстві України та практичній діяльності наукових бібліотек. *Наукова атрибуція*

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. _21_ / 17

творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей. Київ, 2019. С. 26–32.

16. Живкова О. Атрибуція п'яти творів живопису з колекції Музею Ханенків. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 36–43.

17. Іванова В. Рукописне службове Євангеліє XVII ст. з Фондів Сумського обласного краєзнавчого музею: вивчення й атрибуція. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 48–54.

18. Карпюк Л. Атрибуція пам'яток сакрального мистецтва західноєвропейської традиції у збірці Музею волинської ікони. Волинський музей. *Історія і сучасність : наук. збірник. Вип. 5. Матеріали V Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 23-й річниці незалежності України та 85-й річниці створення Волинського краєзнавчого музею, м. Луцьк, 16 травня 2014 р.* Упоряд. А. Силук. Луцьк, 2014. С. 244–250.

19. Качур І. Б. Проблема і сучасні методи ідентифікації стародрукованих контрафактних видань. *Україна XX століття: культура, ідеологія, політика*. 2015. Вип. 20. С. 13–26.

20. Ковальчук Г. Основні підходи до експертизи книжкових пам'яток у бібліотеках. *Libri Descripti: матеріали міжнародного науково-практичного семінару «Експертиза рідкісних і цінних видань» (Харків, 16 – 19 вересня 2013 року)* / уклад. В. Валецький, І. Журавльова; наук. ред. І. Качур, М. Романовська. Kraków: Collegium Columbinum, 2016. S. 25–77.

21. Ковальчук Г. Специфіка атрибуції та експертизи рідкісних книг. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 66–71.

22. Ковальчук М. С. Особливості дослідження меблевих виробів під час виконання судової товарознавчої експертизи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 6. С. 229–231.

23. Ковтуненко О. П., Богучарський В. В., Слюсар В. І., Федоров П. М. Зброя на нетрадиційних принципах дії (стан, тенденції, принципи дії та захист від неї) : монографія. Полтава : Вид-во ПВІЗ, 2006. 248 с.

24. Кондратюк А. До питання атрибуції двох ікон з іконостаса Аннозачатіївської церкви Києво-Печерської лаври. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 71–74.

25. Костенко А., Абікулова М. Антична колекція Херсонського обласного краєзнавчого музею. Історія становлення (1890–1963 рр.). Херсон : Сектор археології відділу науково-фондової роботи ХОКМ, 2016. 172 с.

26. Кохан О. Аспекти атрибуції виробів порцелянового заводу Андрія Міклашевського в колекції НМІУ. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 80–84.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. _21_ / 18

27. Кравченко Л. Атрибуція творів Севрської порцеляни. Дослідження предметів сервізу «Із зеленими стрічками» з колекції Музею Ханенків. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 84–86.

28. Куцаєва Т. Атрибуція стародруків та антикварних книжок в книгозбірні НМІУ: дослідження 2017–2019 рр. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 86–89.

329. Мацело А. До атрибуції двох скульптур з колекції Музею Ханенків. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 91–95.

30. Мельник О. О., Лобода О. І. Історія науки і техніки: навч. посіб. Мелітополь: ФО-Одноріг Т. В., 2018. 310 с.

31. Міждисциплінарні дослідження науки XXI століття: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених та студентів, 1 грудня 2021 р. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2021. 278 с.

32. Міщенко І. Атрибуція творів Карла Аренда та уточнення біографічних даних художника. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 95–99.

33. Онопрієнко Ю. Наука у XXI столітті: проблеми і перспективи. *Вісник НАН України*. 2007. № 11. С. 37–51.

34. Пам'ятки науки і техніки Кіровоградщини: Матеріали II обласних пам'яткознавчих студій імені Євгенії Чабаненко, м. Кіровоград, 19–20 вересня 2013 року / за ред.: Л. Гайди. Кіровоград, 2014. 128 с.

35. Петрова І. А. Експертне дослідження меблів при проведенні судово-товарознавчих експертиз. *Право і суспільство*. 2011. № 6. С. 191–196.

36. Потильчак О. Неописаний тип наслідування Джичудським дирхемам кінця XIV століття: до проблеми атрибуції нумізматичної пам'ятки. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 120–124.

37. Пустовалов С. Комплекс озброєння ранньої козацької доби за матеріалами розкопок на о. Байда. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музезнавство і пам'яткознавство*. 2020. № 3. С. 203–213.

38. Ревенок Н. Особливості реставрації творів з фарфору та фаянсу провідних підприємств України XIX – поч. XX ст. з колекції НМІУ. *Науковий вісник НМІУ*. 2016. Вип. 1. Т. 2. С. 258–261.

39. Свириденко Н. С. Проблеми збереження та реставрації рідкісних клавішних професійних інструментів в Україні: рояль Йоганн Шанц Національного музею України. *Мистецтвознавчі записки*, 2008. Вип. 13. С. 207–213.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. 21 / 19

40. Святець Г. Наукова атрибуція творів із зібрання Сумського обласного художнього музею ім. Никанора Онацького. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 128–130.

41. Святець Г. Часткова атрибуція скульптури «Мати з дитиною» італійського митця кінця ХІХ ст. *Матеріали наукових читань на тему: «Становлення музейної справи на Сумщині», присвячених 100-річчю Лебединського міського художнього музею ім. Б. К. Руднева*. Лебедин, 2018. С. 43–45.

42. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р. А. Шмиг, В. М. Боярчук, І. М. Добрянський, В. М. Барабаш; за заг. ред. Р. А. Шмига. Львів, 2010. 222 с.

43. Тоїчкін Д. В. Етапи розвитку зброєзнавчої історіографії старого світу та короткий огляд розвитку зброєзнавства у Європі до кінця ХІХ ст. *Військово-науковий вісник*. 2021. № 35. С. 238–251.

44. Травкіна О. До атрибуції деяких визначних пам'яток ювелірного мистецтва із зібрання Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів Стародавній». *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 133–138.

45. Хромов К., Хромова І. Місцеві монети-наслідування другої половини ХІV ст. на литовсько-ординських прикордонних територіях. *Ucrainica Lithuanica*. Київ, 2015. Т. III. С. 191–203.

46. Хромова І. Атрибуція монет Чернігово-Сіверського князівства: проблеми та здобутки. *Сіверянський літопис*. 2008. № 3. С. 22–27.

47. Хромова І. До проблеми атрибуції зображення родового знаку князів Ольгердовичів. *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*. Зб. наук. праць. Київ : НАН України, Інститут історії України, 2008. Ч. 15. С. 304–315.

48. Цугорка О. П. Тенденції сучасного українського іконопису. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2019. Вип. 40. С. 228–233.

49. Шашкова А. Живописна техніка ікон І. С. Іжакевича «Спас на престолі» та «Богоматір з немовлям» (Покровська церква на Пріорці). Проблема авторських та неавторських поновлень. *Українська академія мистецта: дослідницькі та науково-методичні праці НАОМА*. Київ, 2019. С. 170–179.

50. Шашкова А. Проблематика атрибуції ікон І. С. Іжакевича «Євангелісти» (Церква Покрови Пресвятої Богородиці, Пріорка м. Київ). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34. Том 5. С. 70–81.

51. Шман С. Актуальні питання атрибуції та експертизи музичних інструментів. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей*. Київ, 2019. С. 147–149.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. 21 / 20

52. Ямаш Ю. До питання ідентифікації та атрибуції картин Івана Труша. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. Вип. 38. С. 162–174.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Версальський музей закупив підроблені антикварні меблі на 2,7 млн євро. URL:

https://espresso.tv/news/2016/09/03/versalskyu_muzeu_zakupyv_pidrobleni_antykvarni_mebli_na_2_7 mln_yevro.

2. Види і класифікація меблів. URL: <https://ukrarticles.pp.ua/vidi-i-klasifikacziya-mebliv/>.

3. Військове озброєння часів Київської Русі. URL: <https://we.org.ua/history/kyuivska-rus/vijskove-ozbroyennya-chasiv-kyuivskoyi-rusi/>.

4. Гаврилук Л. О. Пам'ятки історії видобувної промисловості України (ретроспективний огляд). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/14254/19-Navruluk.pdf?sequence=1>.

5. Гірик С. Самоорганізація науки і спеціальні історичні дисципліни: приклад нумізматики і боністики. URL: <http://www.historians.in.ua/index.php/en/avtorska-kolonka/670-serhii-hirik-samoorhanizatsiia-nauky-i-spetsialni-istorychni-dystsypliny-pryklad-numizmatyky-i-bonistyky>.

6. Дубровіна Л. А. Українська рукописна книга як об'єкт кодикології та камеральної археографії. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dubrovina_Liubov/Ukrainska_rukopysna_knyha_iak_obiekt_kodykologii_ta_kameralnoi_arkheohrafii.pdf?PHPSESSID=2junn7ks9ngbdapf12gvv7smf4.

7. Закон України «Про охорону археологічної спадщини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1626-15>.

8. Іваник М. Колекціонери vs археологи. URL: <https://zbruc.eu/node/55355>.

9. Історія українського друкарства. URL: <https://www.kobu.kiev.ua/istoriya-drukarstva/>.

10. Костюк Б. «Зброя та обладунки були цінними речами» – історик про зброю часів України-Русі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30585387.html>.

11. Кучер В. Г. Стиль поп-арт: коротка історія, особливості та цікаві факти. URL: <https://kafedra.com.ua/styl-pop-art-kоротка-istoriya-osoblyvosti-ta-tsikavi-fakty/>.

12. Музей меблів та порцеляни. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/lv/lw/lviv/museums/furniture/>.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОКЗ -2022
	Екземпляр № 1	Арк. _21_ / 21

13. Носко К. Короткий екскурс у «documenta» – наймасштабнішу виставку сучасного мистецтва у світі. URL: <https://suspilne.media/207579-korotkij-ekskurs-u-documenta-najmasstabnisu-vistavku-sucasnogo-mistectva-u-sviti/>.

14. Пам'ятки історії виробництва і техніки. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6003-0/10.pdf>.

15. Перелигіна Л. С. Державна експертиза предметів техніки в Державному політехнічному музеї. URL: <https://kpi.ua/708-7>.

16. Платар. Музей історичного культурного надбання. URL: <http://www.platar.org/>.

17. Проектування музеїв: вибір музейних меблів. URL: <https://www.museum-design.com.ua/theory/51-museum-furniture>.

18. Трегуб Г. Офшоризація давнього спадку. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/172022>.

19. У запорізькому музеї показали, який вигляд мали меблі в будинках менонітів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3280749-u-zaporizkomu-muzei-pokazali-akij-viglad-mali-mebli-v-budinkah-menonitiv.html>.

20. Художник Остап Лозинський: «У іконописі для мене важливо виражати ідеї гуманізму і любові». URL: <https://velychlviv.com/hudozhnyk-ostap-lozynskij-u-ikonopysi-dlya-mene-vazhlyvo-vyrazhaty-ideyi-gumanizmu-i-lyubovi/>.

21. Цікавий вікенд – 7 музеїв науки і техніки України. URL: <https://www.imena.ua/blog/7-museums-science-tech/>.